

Van Medumwarth tot Friese mondstand

Harlingen verlangt al meer dan twee decennia naar een kloeke, toegankelijke beschrijving van de eigen geschiedenis. Vandaag verschijnt die dan eindelijk.

MARSCHA VAN DER VLIES

Geograaf, historicus én geboren Harlinger Meindert Schroor stortte zich op het onderzoek en graafwerk, nadat ook de gemeente in 2009 50.000 euro voor het boek vrijmaakte. Schroor maakte een degelijk, chronologisch werk: *Harlingen, geschiedenis van de Friese Havenstad*.

In vijf hoofdstukken beschrijft hij de groei van de stad met Almenum als het moerdorp tot de stad van nu die de oude, ooit zo florerende industrie grotendeels achter zich heeft moeten laten. Volgens Schroor heeft Harlingen aan zijn bewogen geschiedenis de mooiste binnenstad van Noord-Nederland overgehouden.

De lezer krijgt in het 352 pagina's tellende boek antwoorden op nog altijd actuele vragen. Waarom staat de Harlinger met het gezicht naar zee en de rug naar het land? Waar komt dat typische taaltje, het Harlinges vandaan, met hieraan gelinkt de Harlinger humor? Welke invloed heeft het leven op de grens van zoet en zout water op de gezondheid?

Met veel interessante grafiekjes, foto's, kaartmateriaal (met hierop de verdronken dorpen rond Harlingen, zoals Dikeserne en Medumwarth) en illustraties bedient Schroor zowel de grasduinende snuffelaar als de scherpe kijker en lezer. Onderbouwd is het: hij plaatst 1012 voetnoten en 11 pagina's met titels van geraadpleegde literatuur.

'Buitenhaven in stormweer', Nicolaas Baur, omstreeks 1810-1815.

Enkele kaders met bijzondere verhalen maken het geheel van opsommingen iets lichtvoetiger. Zoals die over het zangerige Harlingers, een mengeling van Fries en Hollands. In de zestiende eeuw vonden Hollanders en Brabanders hun weg naar de stad om te handelen. Hun taal mengde zich met het Fries. De Harlinger paste zich aan hen aan, maar hield de Friese mondstand.

Tegenwoordige dweppers met de roemrijke historie van Harlingen als groots havenknooppunt in Noordwest-Europa – hieraan wordt in de stad nog vaak verlangend teruggedacht – komen ruimschoots aan hun trekken. De geregistreerde passages van de Sont boden Schroor onder meer de onderbouwing: in 1590 was 5 procent van de gepasseerde schepen van Harlinger oorsprong. Twintig jaar later was dit 8,4 procent en werd 36 procent van de schepen door een Harlinger schipper bevaaren. In die tijd vervijfvoudigde de stad qua bewonertal. Rond 1616 was Harlingen de derde welvarendste en volkrijkste stad van Friesland.

Het einde van de negentiende eeuw kenmerkt zich ook door bloei. Tekenend voor de levendige handel in de haven is wellicht het aantal prostituees, actief in zowel publieke huizen als op zichzelf: 518 in totaal. Dit blijkt uit het verslag van de stads-

Een affiche uit 1931, dat Harlingen als verkeersknooppunt neerzet.

Rond 1616 was Harlingen de derde welvarendste stad van Friesland

geneesheer die de vrouwen wekelijks visiteerde. Op dit moment staat de teller overigens op nul.

Hoewel de uitvoering van het

Pootje baden bij het Eerste Haad bij de Harlinger Westerzeedijk.

Vijf jonge vrouwen die werkten als opsnijders bij de steenfabriek omstreeks 1900.

ALLE ILLUSTRATIES UIT BOEK

boek zeer verzorgd is met gladde, mooi gedrukte pagina's, is er toch een aantal slordigheidjes ingeslopen. Dat had door scherpere nalezing niet hoeven.

Het Harlinger gemeentebestuur trok een halve ton uit voor dit werk. Getuige het boek sponsoorde het bestuur vaker publicaties over de stad. Zeker is dat er caroliguldens van de Harlinger magistraat gingen naar Ubbo Emmius, die de gemeente opnam in een uitgave over de Friese ge-

schiedenis. Verder betaalde men in de zeventiende eeuw zeer waarschijnlijk voor een stadsgezicht van Pieter Feddes. „Een vroeg visueel voorbeeld van imagebuilding door stadsbestuurders”, zegt Schroor. Zijn boek doet Harlingen ook zeker geen kwaad.

Titel: *Harlingen, geschiedenis van de Friese Havenstad*. **Auteur:** Meindert Schroor. **Uitgeverij:** Afûk. **Prijs:** 37,50 euro (352 blz.)